

Evaluarea riscului de incendiu în perspectiva recentelor reglementări internaționale

dr. ing. Sorin Calotă
S.O.R.P.I.N.C.

Modernizarea socială, economică, tehnologică, administrativă a dus bunăstarea societății moderne până la limite neatrinse în trecut, dar în același timp crează noi amenințări și vulnerabilități. Aceste amenințări, complexe și diversificate, de la un mediu financiar, economic și politic nesigur la perturbări impuse de factori de mediu, au impus o regândire a conceptului de management al riscului.

Desigur, au existat preocupări pentru o standardizare și eficientizare a managementului riscului în diferite domenii de activitate. Astfel, în domeniul financiar, Ordinul ministrului finanțelor publice nr.946/2005 pentru aprobarea Codului controlului intern cuprinde standardele de management/control intern la entitățile publice și pentru dezvoltarea sistemelor de control managerial, între care Standardul 11 privind Managementul riscului - analiza financiară a riscurilor : identificarea riscurilor majore care pot afecta eficacitatea și eficiența operațiunilor. În domeniul securității mașinilor a fost elaborat standardul EN 1050 - Principii pentru aprecierea riscului (preluat și ca standard român). Toate aceste reglementări oferă specialiștilor instrumente de lucru utile pentru determinarea riscului specific, fără să existe însă o corelare a nivelurilor de risc pentru diversele domenii.

Tocmai complexitatea noilor amenințări la adresa realizării obiectivelor unui organism a impus o abordare integrată a managementului riscului, cu scopul de a optimiza gestionarea diferitelor oportunități.

Conceptul de management al riscului în înțelesul de mai sus a fost dezvoltat de o serie de standarde recente : ISO 31000/2009 - Managementul riscului - Principii generale, ISO - Ghid 73/2009 - Managementul riscului - Vocabular, CEI 31010/2009 - Managementul riscului - Metode de evaluare a riscului.

Se propune un sistem pentru îmbunătățirea continuă a managementului, având unele similitudini cu standardele din seria EN ISO 9000 privind managementul calității. Firește, un scop mai îndepărtat este realizarea un sistem unitar de management al calității pentru toate activitățile unei firme, inclusiv cele de protecție a mediului, de gestionare a riscului ș.a.

Seria de standarde prevede o terminologie unitară, precum și linii generale pentru o organizație, privată sau non guvernamentală, de orice mărime, din orice domeniu, pentru proiectarea și dezvoltarea unui sistem adecvat de management al riscului. Standardele oferă principiile și liniile directe pentru gestionarea riscului într-o manieră sistematică, transparentă și fiabilă în orice domeniu

Standardele recomandă ca organismele să elaboreze, să implementeze și să îmbunătățească continuu un cadru organizațional cu scopul de a integra procesul de management al riscului de incendiu în procesul general de management (politici, cultura organizației ș.a.). Scopul urmărit : o gestionare a riscului eficace, performantă, coerentă.

Conform acestor linii directoare, managementul riscului trebuie să urmărească următoarele obiective: să crească plauzibilitatea atingerii obiectivelor, să încurajeze un management pro-activ, să conștientizeze necesitatea de a identifica și gestiona riscul, să îmbunătățească identificarea oportunităților și amenințărilor, să stabilească o bază fiabilă pentru luarea deciziilor și planificare, să amelioreze prevenirea pierderilor și managementul incidentelor, să minimizeze pierderile ș.a.

Managementul riscului se poate aplica organismului în ansamblu, ca și funcțiunilor, proiectelor, activităților ș.a. În accepțiunea modernă, managementul riscului nu este o activitate independentă, separată de activitățile și procesele principale ale organismului. El face parte din responsabilitatea conducerii și este parte integrantă din procesele organizaționale, de luare a deciziei.

Tocmai pentru a conferi conceptului de risc o acoperire cât mai largă, riscul este definit (în ISO – Ghid 73/2009 - Managementul riscului – Vocabular) drept efectul incertitudinii asupra atingerii unui obiectiv. Riscul este exprimat prin consecințele unui eveniment combinat cu plauzibilitatea sa. Se introduce astfel termenul de plauzibilitate definit ca posibilitatea ca ceva să se întâmple, posibilitate care este definită, măsurată sau determinată într-o manieră obiectivă sau subiectivă, calitativă sau cantitativă și care este descrisă prin intermediul unor termeni generali sau matematici (probabilitate sau frecvență pe o perioadă dată).

Ar fi bine ca și abordarea riscului de incendiu să se înscrie în aceste noi coordonate. În prezent, evaluarea riscului de incendiu se efectuează în baza O.M.I.R.A. nr. 210/ 2007 pentru aprobarea Metodologiei privind identificarea, evaluarea și controlul riscurilor de incendiu, modificat prin O.M.I.R.A.nr.663/2008.

Metodologia acceptă utilizare unui număr foarte limitat de metode de evaluare a riscului, în primul rând, firește, metodele aprobate prin ordinele ministrului lucrărilor publice, transporturilor și locuinței: Ghid de evaluare a riscului de incendiu și a siguranței la foc la săli aglomerate - indicativ GT-030-01, Ghid de evaluare a riscului de incendiu și a siguranței la foc pentru clădiri din domeniul sănătății - indicativ GT-049-02, Ghid de evaluare a riscului de incendiu și a siguranței la foc pentru cămine de bătrâni și persoane cu handicap - indicativ GT-050-02. Aceste ghiduri preiau, fără o adaptare serioasă, valorile indicatorilor din metoda elvețiană semicantitativă elaborată în anul 1984 de SIA (Societe Suisse des Ingenieurs et des Architects). Valorile asociate coeficienților n_i , s_i , f_i sunt influențate de prevederile normelor de echipare - dotare specifice țării elaboratoare, de cerințele privind performanțele mijloacelor tehnice de apărare împotriva incendiilor, de organizarea sistemului de intervenție la incendii, de nivelul de pregătire al personalului, de date statistice naționale. Deci nu sunt date matematice, ci interpretarea unor date statistice specifice zonei geografice, dezvoltării tehnice și legislative, culturii de securitate al unei țări, astfel că nu pot fi preluate prin simpla modificare a valorii unor coeficienți.

Mai mult, ghidurile menționate pun accentul pe cerințele reglementărilor existente, astfel încât respectarea acestora (care este obligație legală!) determină automat încadrarea riscului ca risc acceptat. Evaluarea riscului devine un control al aplicării reglementărilor. Nici nu se pune problema unui management pro-activ al riscului, de cointeresarea managerului în a adopta măsuri eficiente și eficace de scădere a

riscului de incendiu pentru minimizarea eventualelor pierderi. Abordările actuale pe plan european, dar și internațional (SFPE - Society of Fire Protection Engineers - Engineering Guide to Applications of Risk Assessment in Fire Protection Design, NFPA 551-Guide for Evaluation of Fire Risk Assessments, metoda FRAME, ISO/TR 16733-2006, EN 1991-1-2 și multe altele) pun accentul pe o evaluare a riscului încă din faza de proiectare, bazată pe obiective. Astfel de obiective pot fi : securitatea vieții, protecția proprietății, continuitatea activității, protecția mediului, conservarea patrimoniului cultural ș.a.

Pe baza unor date statistice serioase și credibile sunt dezvoltate scenariile care produc rezultate nedorite și se analizează consecințele.

În abordarea europeană actuală, analiza riscului de incendiu și a măsurilor optime de protecție și prevenire a incendiilor este individualizată în funcție de particularitățile construcției. Analiza se bazează pe modelarea fenomenelor și mai puțin pe aplicarea unor reguli de proiectare stricte, dar rigide. Există desigur în continuare nivelul general de abordare, reglementat pentru majoritatea construcțiilor, dar pentru construcțiile complexe există un nivel de abordare mai flexibilă bazată pe evaluarea profilului de risc al construcției și încă un nivel superior, bazat pe ingineria securității la incendiu. Conceptul de ingineria securității la incendiu nu apare însă în proiectele de reglementări tehnice românești

Un aspect important este legat de mentenanța instalațiilor de protecție la incendiu (detectare – semnalizare, stingere, defumare ș.a.). Proiectele de reglementări românești aduc binevenite precizări în această direcție. Dar managementul oricărui organism trebuie să acționeze pro-activ pentru asigurarea funcționării instalațiilor de protecție la parametrii proiectați.

În anii următori evaluarea riscului va deveni tot mai importantă, iar organismele cu un sistem eficient și eficace de management al riscului vor avea un plus de credibilitate pe piață (inclusiv printr-un viitor sistem de acreditare având ca referențial standardul de management al riscului).

De aceea, abordarea evaluării riscului de incendiu trebuie modernizată și actualizată, pentru a oferi cadrul legal și instrumente de lucru moderne unei evaluări de risc pro-active, cu adevărat utile pentru orice manager interesat în succesul firmei proprii.